

¿Tenim universitats catalanes?

Durant la darrera etapa del curs present, un grup d'universitaris, els qui formem part del Cercle Ramon Llull, vam fer públic un manifest amb la pretensió de fer conèixer el moment actual de la universitat dels Països Catalans als públics interessats, tot assenyalant-ne les mancances i les deformacions.

Es tracta, val a dir-ho, d'una denúncia educada i mesurada, tal com correspon a l'estil universitari. Tanmateix, amb el text suava referit, creiem que posem el dit a la nafra. No sé fins a quin punt els ciutadans en general s'interessen per aquestes qüestions. Probablement els problemes de la universitat són vistos com a molt llunyans. Però la qüestió resulta objectivament d'una importància cabdal i volem plantejar-la al conjunt de la societat. Caldria contestar la pregunta següent: ¿Abans, durant la dictadura, la resposta hagués estat clara i contundent: no, car les nostres màximes institucions docents no eren ni catalanes, ni científiques, i per contra, eren burocratitzades i pobres; en conseqüència, no era la universitat que necessitàvem. En canvi, ara, després de més d'una dècada de govern democràtic, la mateixa qüestió resta obscura i els dub-

tes envaeixen a molts en intentar de respondre-la.

Els membres del Cercle Ramon Llull responem amb una sèrie de constatacions que creiem que responen la qüestió de manera contundent. És ben cert que no hem pogut, no hem sabut i, potser, no hem volgut elaborar un model universitari propi. El que sí que hem fet ha estat aplicar el model que el "ministerio" ens imposava segons sabíem i podíem; un model nefast marcat per la burocràcia, el funcionariat, la manca d'estímul i el corporativisme.

Catalunya no té la universitat que necessita perquè l'autonomia universitària és, en el fons, una ficció. No la tenen els Departaments d'Ensenyament respecte al Ministeri; tampoc la universitat respecte a les estructures polítiques en general. Catalunya no té la universitat que necessita perquè ha de suportar una intervenció abusiva del sistema polític: massa lleis, massa plans d'estudis i massa definició de llicenciatures; en canvi està mancada de les intervencions, sens dubte saludables, provinents de la societat civil, la qual és la destinatària dels serveis de la universitat i, en el fons, la seva propietària.

Els responsables d'a-

questa situació som molts, d'alguna manera en som tots. El ministeri fa el que fa i no podem esperar-ne res de millor; la Generalitat –les distintes Generalitats–, es digui el que es digui, no té les competències suficients en matèria d'ensenyament i recerca, però és que tampoc no ha reeixit fins ara a bastir una política autònoma en aquest àmbit tan estratègic. Pel seu cantó, la universitat ha deixat de treballar pels ideals que fa uns anys, pocs, constituïen el seu nord. Els professors ens hem lliurat amb armes i bagatges a la negativa Llei de Reforma Universitària; els estudiants estan empesos unes vegades per l'individualisme ferotge i unes altres pel corporativisme egoista, per la seva banda, les institucions socials tals com sindicats, entitats culturals i corporacions de tot tipus han deixat la universitat pública a mans exclusivament del govern.

L'aparent abdicació de la societat civil és greu car, en un país com el nostre, mancat d'estructures polítiques normals, la força que sempre ens ha fet surar ha estat la voluntat dels seus ciutadans així com les iniciatives sorgides des de tots els àmbits de la societat.

Aquest són alguns dels motius de fons que han portat un grup d'universitaris, que encara mantenim la nostra consciència crítica, a denunciar que les universitats dels Països Catalans són lluny de ser les institucions que el país necessitaria. Un dels aspectes més notables que presenta el manifest és que, de fet, els seus signants assumim la dosi de culpabilitat que puguem tenir en l'afer, en tant que universitaris que tenim i que hem tingut càrrecs de gestió. Crec que l'esperit de responsabilitat que domina el document li dona una dimensió de seriositat que caldria que no fos menystinguda per la nostra societat. No són només l'estat, la Generalitat, és la mateixa Universitat en tots els seus estaments la que també és culpable.

La cloenda que, al meu entendre, cal fer és l'afirmació que hem de continuar treballant per una universitat de continguts més catalans, de nivell científic tan alt com sigui possible i plenament integrada en la societat a la qual pertany; no més així la universitat catalana podrà ser nacionalment i internacionalment vàlida.

Jordi Berrio

L'Avantguarda recuperada

Bo és que acabi bé allò que malament havia començat. Malgrat equivocacions, mancances i desviacions pressupostàries, malgrat l'oportunitat única de crear infraestructures culturals útils de base desaprofitada, l'Olimpiada Cultural, en la seva darrera etapa, ha fet possible algunes manifestacions culturals, importants i significatives en l'esperit de l'avantguarda catalana, que cal destacar. Ens referim al projecte innovador "Casa Barcelona" que, impulsat per Juli Capella i Quim Larrea, ha permès de plantejar un projecte global i original amb els dissenyadors industrials catalans més importants; a la mostra múltiple Art Barcelona 1992 d'artistes catalans, organitzada amb l'associació de galeries Art Barcelona; al Festival Olímpic de les Arts, dirigit per Mario Gas, malgrat la constricció pressupostària i les limitacions respecte al programa possible; i, sobretot, a l'exposició "Avantguardes a Catalunya (1906-1939)", organitzada amb la col·laboració de la Fundació Caixa de Catalunya, a la Pedrera, i que es podrà visitar fins al 30 de setembre, exemplar en molts aspectes i, sens dubte, una fita històrica que reviu les gestes dels més alts representants de la cultura catalana d'avantguarda del primer terç de segle: Pablo Picasso, Joan Miró, Salvador Dalí, Pau Gargallo, Juli González, Joaquim Torres García, Josep Lluís Sert, Joan Salvat-Papasseit, Josep M. Junoy, J. V. Foix, Robert Gerhard...; els grups de l'ADLAN i el GATPAC, sense oblidar la tasca ingent i fonamental de propagadors i entusiastes com Josep Dalmau, Sebastià Gasch o Joan Prats.

Sense l'impuls decidit d'aquests aventurers espirituals, que hagueren de marxar molt sovint del país per veure reconeguda la seva obra, i que treballaren incansablement, contra una gran part de la societat catalana, avui dia la cultura catalana aniria pel món amb una sabata i una espadanya. És per això que és desolador que avui molts gestors culturals confonguin cultura amb mercat, qualitat amb quantitat, innovació amb propaganda, risc amb fracàs, patrimoni amb tradició.

L'exposició "Avantguardes a Catalunya (1906-1939)" és un model de rigor, elegància,

claredat i simplicitat dins la complexitat, sense oblidar cap dels aspectes fonamentals per a la comprensió del desenvolupament de l'avantguarda catalana en el context internacional, i compta amb una selecció exquisida i extraordinària d'obres d'art. Com a document indispensable, cal comptar a partir d'ara amb el magnífic catàleg dissenyat per Josep Bagà –l'únic inconvenient del qual és que, pel seu considerable volum i pes, no es pot llegir al llit–, amb els textos introductoris de J. Corredor Matheos, Joaquim Molas i Daniel Giralt-Miracle, comissaris de l'exposició, i una completíssima cronologia de Joan M. Minguet i Batllori i Jaume Vidal.

Un cas a part i també històric, és la reconstrucció del Pavelló de la República Espanyola, de l'Exposició Internacional de París del 1937, dels arquitectes Josep Lluís Sert i Luis Lacasa, una de les obres emblemàtiques de l'arquitectura racionalista catalana i veritable símbol de la cultura espanyola ofegada pel franquisme. Cal aplaudir aquesta iniciativa. De fet, el Pavelló de la República, on es pot visitar l'exposició renovada, és l'únic edifici que, després de la ingent inversió olímpica, quedarà com a equipament cultural, la qual cosa ja és prou significativa.

No tornarem a reivindicar la presència del *Gernika* de Picasso, creat justament per a ser exposat en aquest pavelló, finalment utilitzat com a esquer per a dignificar i suavitzar l'escàndol del Centro Nacional de Arte Reina Sofia, un dels assumptes més tèrbols de la política cultural centralista del govern socialista, quan és de domini públic que Picasso volia que el *Gernika* fos exposat al Prado. Allò que sembla, però, lamentable és la manca absoluta de referències en tot l'edifici al govern de la República que va ser qui va fer realment possible aquest pavelló. L'escrupolosa neteja de tot signe que recordi la República no és casual. Encara que el rei d'Espanya hagi inaugurat la nova reconstrucció del pavelló, no s'entén que els senyors Oriol Bohigas, regidor de Cultura, i Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, impulsors d'aquest bell gest, puguin permetre aquest oblit de la nostra història.

Manuel Guerrero